

MAICA DOMNULUI, ÎMPĂRĂTEASA: PREFIGURĂRI VECHI-TESTAMENTARE

Drd. Vasile POSTOLACHI

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Abstract

The Virgin Mary has been honoured from the beginnings of Christianity. Considering the fact that her Son is the King of all, she has been respected as a mother of a King. In time The Holy Fathers confirm the royalty of Virgin Mary tracing back from the 44 Psalm. Old testament figures such as Esher or Mother Queen are considered prefigurations of Virgin Mary. The fundamental truth of Virgin Mary's royalty is directly linked to the royalty of her Son, and the texts and images mentioned previously are nothing more than a confirmation of this detail.

Keywords: Mother of God, Queen, 44 (45) Psalm, Guebirah, Esther.

Introducere

Încă din primele veacuri creștine Fecioara Maria s-a bucurat de o cinstitie deosebită din partea creștinilor. Cuvintele Elisabetei: *Și de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu?* (Luca 1, 43) sunt, fără îndoială, un ecou al acestei cinstiti. Exegeții acestui pasaj afirmă că apelativul *Maica Domnului meu* este o mărturie că regalitatea Fecioarei Maria era cinstită în Biserica primară¹, făcându-se astfel aluzie la *guebirah* – mama regelui din regatul lui Iuda. Această premisă nu este nici greșită și nici exagerată, deoarece două secole mai târziu de la rostirea acestor cuvinte de către bătrâna Elisabeta, marele teolog alexandrin, Origen, tâlcuia aceste cuvinte ale Elisabetei: „De ce mă saluți tu prima? Oare eu sunt cea care L-a zămislit pe Domnul? Eu sunt cea care trebuie să merg spre tine, pentru că tu ești binecuvântată între femei, Maica Domnului

¹ Cf. David Stanley, *The Mother of My Lord*, în „Worship”, anul 1959-1960, nr. 34, p. 330.

meu, tu, *Stăpâna mea* care porți dezlegarea blestemului”². Astfel, potrivit exegetului alexandrin *Maica Domnului meu* echivalează cu *Stăpâna mea*, așa încât pe bună dreptate un secol mai târziu Sfântul Atanasie cel Mare afirma: „dacă Cel născut din Maria este cu adevărat Rege și Domnul Dumnezeu, datorită Acestuia, Acea care L-a născut este predicată cu adevărat Regină și Doamnă și Născătoare de Dumnezeu”³. Așadar *regalitatea Fecioarei Maria* este strâns legată și chiar își are izvorul în regalitatea Mântuitorului Hristos.

De-a lungul vastei literaturi patristice, dar și în cercetările exegetice ulterioare, anumite pasaje, fapte sau imagini vechi-testamentare au fost folosite de Sfinții Părinți și de către exegeții răsăriteni sau apuseni pentru a contura această regalitate a Fecioarei Maria. Fără nici o îndoială cel mai cunoscut pasaj în acest sens este cel din Psalmi 44 (45), 11-21.

1. Împărăteasa din Psalmul 44 (45), 11-21

Psalmul 44 (45) a împărțit tradiția exegetică în mai multe direcții. Unii exegeți merg pe o interpretare literală a textului sfânt spunând că acesta s-ar referi de fapt la nunta unui rege iudeu cu fecioară străină. În aceeași măsură susțin și autorii Comentariului biblic *San Jeronimo* și anume că: acest psalm a fost compus cu ocazia unei nunți a unui rege iudeu cu o prințesă străină. Structura: v. 2, introducerea unui poet de la curte; v. 3-10, elogiul regelui pentru vitejia, virtutea și geniul militar; v. 11-12, cuvinte adresate miresei; v. 13-16 descrierea podoabelor ei și a procesiunii; v. 17-18, concluzii despre rege”⁴. O astfel de interpretare poate fi luată în calcul însă nu ne putem opri doar la aceasta, deoarece însuși Noul Testament, prin Sfântul Apostol Pavel, cere o interpretare mai profundă decât cea literală, afirmând că personajul acestui psalm este Mântuitorul Hristos (*cf.* Evrei 1, 8-9). Putem vorbi deci despre *sensul plenior* (care este ca o prelungire a sensului literal, și indică acel

²Origen, *Fragmenta in Lucam, Ex Macabii Chrysocephali Oratationibus in Lucam*, III, în colecția PG vol. 13, col. 1902.

³Sfântul Atanasie cel Mare, *Sermo in annuntiationem sanctissimae Dominae nostrae Deiparae*, 13-14, în colecția PG vol. 28, col. 955, 958.

⁴Raymond E. Brown, Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy, *Comentario biblico San Jeronimo*, trad. En castellano por Alfonso de la Fuente Adanez y Jesus Valiente Malla, Ed. Cristiandad, Madrid, 1971, tomos II, p. 632.

sens care nu a fost încă perceput și înțeles de către autorul uman, cel puțin nu în mod clar, însă era înțeles de Dumnezeu, autorul principal al Sfintei Scripturi⁵). În acest context este important să amintim că și scrierile ebraice recunosc caracterul mesianic al acestui psalm. Astfel, pentru început, Targumul traduce versetul 2 al acestui psalm astfel: „Frumusețea ta, o rege Mesia, este mai mare decât a fiilor oamenilor”, versetul 3 este aplicat lui Mesia de către Talmud (Shab. 63, a) iar Midrashul acestuia indică în chip clar că acest psalm se referă la vremurile mesianice⁶.

Dacă prima parte a psalmului este adresată unui rege pe care exegeza biblică din cele mai vechi timpuri l-a identificat cu Mesia, partea a doua a Psalmului (versetele 11-21) este închinată unei Împărăteșe care se află de-a dreapta Lui. Cine este această misterioasă Împărăteasă? O analiză gramaticală a versetului 11, bineînțeles în strânsă legătură cu celelalte versete și cu întreaga Sfântă Scriptură, ne poate ajuta în acest sens.

(v. 10)⁷: בְּנוֹת מְלָכִים בְּיִקְרוֹתֶיךָ נִצְבָּה/שָׁגַל לְיַמִּינְךָ בְּכַתֶּם אוֹפִיר

Θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἰματισμῶ διαχρύσω περιβεβλημένη πεποικιλμένη (v. 10)⁸;

Filiae regum in honore tuo adstetit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate (v. 10)⁹;

Entre tus predilectas hay hijas de reyes; la reina a tu derecha con oro de Ofir (v. 10)¹⁰;

Fiice de împărați întru cinstea Ta; Stătu-ta împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată (v. 10-11).

Versetul de față (în versiunea românească sunt două versete: 10-11) ne pune înaintea, pe de o parte, *fiicele împăraților venite în cinstea Împăratului sau între alesele Împăratului*, cum ne spune versiunea

⁵ Cf. Roberto Coggi, *Fericita Fecioară Maria*, traducere de pr. dr. Ciprian Bejan-Piser, Editura Sapientia, Iași, 2016, p. 28.

⁶ Cf. Alfred Edershem, *Comentario bíblico histórico*, trad. en castellano por George Peter Grayling, Editura Clie, Barcelona, 2009, p. 1295.

⁷ *Biblia hebraica*, edidit Rudolf Kittel (textum masoreticum curavit), Stuttgart, 1937.

⁸ *Septuaginta*, edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1952.

⁹ *Biblia Sacra, Iuxta Vulgatam versionem*, recensuit et brevi apparatu instruxit Robertus Weber OSB, Stuttgart, 1969.

¹⁰ *Biblia de Jerusalem*, Desclee de Brouwer, Bilbao, 2009.

spaniolă a Bibliei de Ierusalim, iar, pe de altă parte, ne pune înaintea pe *Împărăteasa* care stă de-a dreapta Împăratului, singură. Termenul utilizat pentru a o desemna pe aceasta este סֶגַל (*segal*)/ $\eta\ \beta\alpha\sigma\iota\lambda\iota\sigma\sigma\alpha$ (*he vasilissa*) care se traduce prin *împărăteasă*. Unii exegeți susțin că termenul din ebraică utilizat pentru *Împărăteasă* în acest verset, *sêgal*, este sinonim cu termenul *guebirâh*, titlu pe care îl purta regina mamă (*cf.* II Regi 10, 13, ș.a.)¹¹. Teologul Marius Rosik argumentează în acest sens: „Versetul 10 vorbește despre regina mamă; începând cu versetul 11 se vorbește despre *fiica*. De asemenea, și vechile scrieri ebraice susțin asta. Regina Mamă a fost mereu mai importantă decât soția regelui. Spre exemplu, când Batșeba s-a apropiat de David, a șezut la picioarele lui, dar când împărătea Solomon, mama sa ședea de-a dreapta lui și regele se înclina înaintea ei. În cronicile monarhilor este evocat cu mare cinste numele *Mamei regelui* și nu al soției și asta, probabil, pentru că regele putea avea mai multe soții”¹². Un lucru ce trebuie menționat aici este faptul că dacă *segal* poate fi sinonimul lui *guebira*, atunci *Împărăteasa* din Psalmul 44, 11 este Maica lui Mesia, așa cum *Împăratul* din acest psalm este Mesia.

În ceea ce privește tradiția creștină părerile sunt împărțite și am putea spune că avem o interpretare eclesiologică și una mariologică a părții a doua a Psalmului 44 (45). Interpretarea eclesiologică o întâlnim la mulți Sfinți Părinți (Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Gură de Aur ș.a.), care susțin că *Împărăteasa* este Biserica, Mireasa lui Hristos. Alții văzând slava de care se bucura Maica Domnului în *Împărăția Fiului ei*, au înțeles că textul poate fi aplicat cu privire la Maica Domnului, iar alții spun că textul este o profeție referitoare la Maica Domnului. Cele două interpretări nu se exclud, ci adeseori Sfinții Părinți s-au folosit de interpretarea eclesiologico-mariologică pentru același verset, cum este cazul *femeii* din Apocalipsă 12, 1, spre exemplu. În acest sens, Sfântul Maxim Mărturisitorul este concludent: „Și dacă unii au tâlcuit aceste cuvinte cu privire la Biserică, nu este nici o piedică în a cugeta la ele și ca la unele ce o privesc pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, căci

¹¹Stefano de Fiores, *Reina*, NDM., p. 1716; vezi și Roland de Vaux, *Instituciones del Antiguo Testamento*, trad. en castellano por Alejandro Ros, Editura Herder, Barcelona, 1976, pp. 173-174.

¹²Mariusz Rosik, „A tu derecha, está la Reina” (*Sal. 45, 10*). ¿Habla la Biblia de María Reina?, en revista „Ephemerides Mariologicae”, anul 2007, nr. 57, p. 14.

cuvintele nu trebuie înțelese într-un singur chip, ci după felurile lor înțelesuri pentru că sunt comori de lucruri bune și chiar și Părinții care le-au tâlcuit cu privire la Biserică, au spus lucruri bune. Iar a cugeta din nou la prorocia privitoare la Născătoarea de Dumnezeu e lucru adevărat și lipsit de rătăcire”¹³.

Interpretarea mariologică a Psalmului 44, 11-21 se bucură în literatura patristică, atât de răspândire spațială, cât și temporală. Astfel, o străveche omilie închinată Maicii Domnului și atribuită Sfântului Evodiu, cel de-al doilea episcop al Antiohiei (primul fiind Sfântul Apostol Petru) pune în gura Mântuitorului un verset din acest psalm ca referindu-se la Maica Domnului: „Preabinecuvântată ești o, Maica Mea; binecuvântați sunt sâni care M-au hrănit; binecuvântat este pântecul tău care M-a născut și binecuvântat este pântecul mamei tale care te-a născut. Aceasta este ziua în care se împlinește profeția părintelui Meu, David: *Aduce-se-vor fecioare în urma ei, cea care este îmbrăcată în aur*”¹⁴. De asemenea, autorul îl invită pe regele David să o laude pe Maica Domnului: o Davide! Vino și privește pe Împărăteasa care *șade în picioare, de-a dreapta Împăratului, îmbrăcată în aur și împodobită cu multe culori* (cf. Psalmului 44, 11)¹⁵.

Printre primii părinți ai Bisericii care au aplicat această profeție cu privire la Maica Domnului este Sfântul Athanasie cel Mare, care îi scria ucenicului său, Marcelino: „De asemenea, cunoscător al faptului că Hristos avea să se nască dintr-o Fecioară, psalmistul nu omite acest aspect și îl exprimă în chip clar în Psalmul 45 (44) când zice: *Ascultă fiică și vezi și pleacă urechea ta, uită pe poporul tău și casa părintelui tău, căci a poftit Împăratul frumusețea și pleacă-te înaintea Lui, pentru că El este Domnul tău* (v. 11-12). Oare nu sunt acestea, aceleași cuvinte cu care îngerul Gavriil s-a adresat Mariei: *Bucură-te, cea mult plăcută! Domnul este cu tine! Binecuvântată ești tu între femei*

¹³ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Cânt și preamărire, slavă și laudă a Preasfintei Împărătese, Preacuratei și Preabinecuvântatei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioară Maria, și însemnare cu privire la viața sa neprihănită și fericită de la Naștere și până la moarte*, 20-21, traducere de diac. Ioan Ică jr, în Epifanie Monahul, Simeon Metafrastul, Maxim Mărturisitorul, *Trei Vieți bizantine ale Maicii Domnului*, Editura Deisis, Sibiu, 2007, p. 85.

¹⁴ Sfântul (Pseudo) Evodius, *Homilia 1, en la Fiesta de la Virgen*, 13, 2-3, en vol. „Dormición de la Virgen, (Apócrifos Cristianos)”, trad. en castellano por Gonzalo Aranda Pérez, Editura Ciudad Nueva, Madrid, 1995, p. 122.

¹⁵ *Ibidem*, 3,6, p. 109.

(Luca 1, 28)? Psalmistul după ce L-a numit pe Cel care avea să vină, *Unsul* care înseamnă *Mesia* sau *Hristosul*, descrie în continuare, în același psalm, nașterea Sa ca om din sânul Binecuvântatei Fecioare zicând: *Ascultă fiică și vezi...* Îngerul Gavriil se adresează ei zicându-i pe nume, *Maria*, pentru că lui îi erau străine gradele de rudenie omenești; dar pentru David, psalmistul, nu îi era străină, pentru că era din familia lui, căci avea să se nască din sămânța lui și, de aceea, după dreptate vorbește despre ea zicând: *Ascultă, fiica mea...*¹⁶.

Fericitul Ieronim scria unei persoane, Leta, preocupată de educația creștină a copilei sale: „Să imite pe Maria, pe care Gavriil a găsit-o singură în casa ei și poate de asta s-a umplut de frică, căci era contrar obiceiului ei, să fie singură cu un bărbat. Să imite pe aceea despre care se zice: *Toată slava fiicei Împăratului este pe dinăuntru*¹⁷. Și Sfântul Modest al Ierusalimului vorbește de caracterul mariologic al acestui psalm: „Profetul David, strămoșul ei, cu ochi profetici văzându-i venirea a cântat în Psalm: *ascultă fiică și vezi, pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău, că a pofțit Împăratul frumusețea ta, căci El este Domnul tău, pleacă-te înaintea Lui* (Psalmul 44, 12-13)”¹⁸.

Într-una dintre primele omilii ale Bisericii închinată Adormirii Maicii Domnului, Teodosie al Alexandriei (sec. VI) face o exegeză mariologică și spirituală a părții a doua a acestui psalm: „Astăzi s-a împlinit profeția psalmistului, aceea care zice: *Aduce-se-vo fecioare Lui în urma ei, aduce-se-vo prietenele ei înaintea Lui* (v. 16). Cu adevărat, o părinte al nostru, profet, este o taină în aceste cuvinte. Spui: *aduce-se-vo fecioare înaintea Împăratului*, ca despre o mulțime care vine în urma ei și ca despre una singură, spui: *aduce-se-vo prietenele ei înaintea ei*. David răspunde: *astăzi au fost aduse fecioare înaintea Împăratului* și acestea sunt trupul feciorelnic al Fecioarei și sufletul ei drept, care formează împreună un singur lucru. Ați dori să știți,

¹⁶ Sfântul Atanasie cel Mare, *Carta a Marcelino, sobre la Naturaleza y valor de los salmos*, en C. H. Spurgeon, *El tesoro de David, La Revelación Escritural a la luz de los Salmos*, trad. en castellano por Elliseo Vila, Editura Clie, Barcelona, 2015, p. 43.

¹⁷ Fericitul Ieronim, *Epistola 107, A Leta, sobre la educacion de su hija*, 7, en San Jeronimo, *Epistolario*, trad. en castellano por Juan Bautista Valera, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 1995, vol. II (86-154), p. 206.

¹⁸ Sfântul Modest al Ierusalimului, *L'Omelia sulla Dormizione della Madre di Dio*, 8, en TMPM, vol II, p. 131.

fiii mei iubiți, cine sunt aceste fecioare și prietene ale Fecioarei, care sunt aduse în urma ei și oferite ca dar Împăratului, după cuvântului profetului și adevăratului rege David. Ascultați și vă voi explica: sunt fecioria, castitatea, înfrânarea, isihia, blândețea, gingășia, răbdarea, evlavia, ospitalitatea, bunătatea, vrednicia, cunoștința, nădejdea, iubirea, rugăciunea neîncetată, sfântul post, dragostea frățască, bunăvoința, tăria sufletească, bucuria duhovnicească, mila, compasiunea, înțelepciunea, prudența, dreapta credință, tăria nezdruncinată, stăpânirea de sine, dreapta cinstire, dreptatea, mila față de toți; zelul sfânt, iubirea și adevărul, ajutorul celor bolnavi, dragostea din inimă față de Dumnezeu în toată vremea, pacea, dreapta învățătură, smerenia, dreapta gândire, buna cuviință, virtutea deplină, sfânta și curata priveghere, curăția sufletului, deprinderea adică renunțarea la bunurile materiale, care duce sufletul spre tot binele. Acestea sunt toate fecioarele și prietenile Fecioarei: lucrările ei bune care sunt aduse înaintea Regelui pentru a o cinsti pe ea... Vedeți cum sfântul profet și rege psalmist, prin viziunea sa profetică a văzut-o pe această Fecioară Sfântă îmbrăcată în toate aceste lucrări bune și a strigat zicând: *Toată slava fiicei regelui Esebon, împodobită cu aur și îmbrăcată cu diferite veșminte* (cf. Psalmului 44, 10-11)¹⁹.

Începând cu secolul al VI-lea unii Sfinți Părinți leagă acest psalm de Sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în templul din Ierusalim. În acest sens, Sfântul Teotecno al Liviei spunea: „Maria s-a născut curată și nevinovată precum heruvimii. Pe când era încă sămânță a tatălui ei Ioachim, Ana, mama ei a primit vestea de la un înger sfânt care i-a spus: *Urmașa ta va fi slăvită în tot universul*. De aceea, Ana a prezentat-o Domnului și pe parcursul întregii ei șederi, Fecioara era împreună cu Împăratul Hristos, de-a dreapta Lui, cu veșminte de aur, care răspândea har, în conformitate cu aceste cuvinte: *Ascultă fiică și vezi, pleacă urechea ta, uită pe poporul tău și casa părintelui tău; căci a poftit Împăratul frumusețea ta. El este Domnul tău, închină-te înaintea Lui* (Psalmul 44, 12-13)²⁰. La fel se exprimă și Sfântul Maxim Mărturisitorul: „*Stătut-a Împărăteasa de-a dreapta Tă*, acest cuvânt

¹⁹ Teodosie al Alexandriei, *Homilia sobre la Asunción de la Señora*, I-II, en „Dormición de la Virgen, relatos de la tradición copta...”, pp. 189-191.

²⁰ Sfântul Teotecno al Liviei, *Homilia sobre la Asunción de la Santa Madre de Dios*, en Guillermo Pons, *Textos marianos de los primeros siglos*, Editura Ciudad Nueva, Madrid, 1994, p. 219.

învață ducerea ei la templu, așezarea la dreapta altarului, în Sfânta Sfințelor, socotită cu adevărat a fi dreapta lui Dumnezeu”²¹. Sfântul Ioan Damaschinul vede împlinirea psalmului 44 în închinarea Fecioarei Maria de către dreapta Ana lui Dumnezeu: „Pe această fiică o vei aduce lui Dumnezeu, Împăratul a toate, îmbrăcată cu podoaba virtuților ca și cu o rochie cu franjuri de aur și împodobită cu harul Duhului, a cărei slavă este înăuntru”²².

Sfântul Gherman al Constantinopolului afirmă că fecioarele care o însoțesc pe Împărăteasa din psalm sunt o prefigurare a fecioarelor care o însoțesc pe Fecioara la templu: „Vino tu, Davide strămoșul acestei copile și lovind armonios harpa... și cu cuvântul tău inspirat de Dumnezeu, spune-ne nouă vestea corului de fecioare: *fecioarele, prietenele ei, care urmează ei, vor fi aduse Împăratului*. Privește corul tinerelor care o însoțesc și observă cum fiica Împăratului este condusă spre locurile cele mai sfinte ale templului sfânt, cu bucurie și veselie, împlinindu-se ceea ce tu ai profetizat”²³. Mergând pe aceeași linie de idei am putea spune că și *Protoevanghelia lui Iacov* (sec. II), prima biografie a Maicii Domnului, a alcătuit relatarea intrării Maicii Domnului în Templul din Ierusalim ca pe o împlinire a Psalmului 44, 11-21. De altfel, nu întâmplător și *imnografia Sărbătorii Intrării Maicii Domnului în Templu* este inspirată din acest psalm: „Să se bucure astăzi cerul cel de sus și norii să picure veselie, pentru mult lăudatele măriri ale Dumnezeului nostru. Căci iată Ușa cea care caută spre răsărituri, născându-se după făgăduință, din cea stearpă și neroditoare și lui Dumnezeu sfințită fiind spre locaș, astăzi în Biserica Lui ca o jertfă fără prihană se aduce. Să se bucure David lovind în alăută, că zice: *aduce-se-vor Împăratului fecioare în urma ei, cele de aproape ale ei se vor aduce* (Psalmul 44, 16), înlăuntru în cortul lui Dumnezeu, înlăuntru în altarul

²¹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *op. cit.*, 7, p. 85.

²² Sfântul Ioan Damaschinul, *Cuvântul I la Nașterea Preasfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria*, 9, în „Cuvântări la sărbători împărătești, la sărbători ale Maicii Domnului și la sfinți”, traducere de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, EIBMBOR, București, 2010, p. 180.

²³ Sfântul Gherman al Constantinopolului, *Homilia I, Sobre la Entrada de la Santísima Madre de Dios*, 6, trad. En castellano por Guillermo Pons en vol. German de Constantinopla, *Homilias mariológicas*, Editura Ciudad Nueva, Madrid, 1991, p. 51.

Lui, să se hrănească spre a fi locaș Celui ce S-a născut din Tatăl mai înainte de veci”²⁴.

Alți Sfinți Părinți leagă șederea Împărătesei de-a dreapta Împăratului de Praznicul Adormirii Maicii Domnului și implicit de slava Maicii Domnului în Împărăția Fiului ei.

Într-una din omiliile atribuite Sfântului Evodiu se precizează că la Adormirea Maicii Domnului a venit și regele David: „Când Fecioara a murit, David, sfântul psalmist acordându-și chitara duhovnicească, a strigat cântând: *Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui* (Psalmul 115, 6). Bucură-te Marie, Maica lui Hristos, Împăratul împăraților. Aceasta este ziua în care s-au împlinit profețiile care le-am spus despre tine, adevărata Împărăteasă”²⁵. De asemenea, și Sfântul Andrei Criteanul se exprimă la fel: „Despre tine, Fecioară, la fel și despre trecerea ta din această lume s-a zis, profețindu-se în Psalmi: *feței tale se vor ruga mai marii poporului, și iarăși: toată slava fiicei Împăratului este înăuntrul, îmbrăcată în țesături de aur*”²⁶.

După cum se observă psalmul nu este aplicat de către Sfinții Părinți doar la Intrarea Maicii Domnului în Templu sau la Adormirea Maicii Domnului, ci mai ales la slava împărătească de care a fost învrednicită când a fost ridicată la ceruri. În acest sens, diacoul Paul Varnefrido (sec. VIII) preciza: „Ea a șezut deasupra tuturor îngerilor, de-a dreapta Fiului, devenind Maica tuturor celor din casa Domnului și fiind numită *Împărăteasă*. Cât de bine i se potrivește versetul profetic: *Stătut-a Împărăteasa de-a dreapta Ta!*...”²⁷. Imnograful George al Nicomidiei (sec. IX) se exprimă identic: „David, cântând, te-a prefigurat descriindu-te ca pe o fiică a Împăratului, împodobită cu frumusețea virtuților și șezând de-a dreapta lui Dumnezeu”²⁸.

²⁴ Mineiul pe luna Noiembrie, *Slujba Vecerniei Mari, Stihiri la Litie, ziua 21*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1927, pp. 322-323.

²⁵ Sfântul (Pseudo) Evodiu, *Homilia en la Fiesta de la Virgen*, III, 12, 13-14, en „Dormición de la Virgen, relatos de la tradición copta...”, p. 166.

²⁶ Sfântul Andrei Criteanul, *Homilía VIII, en la Dormición de Nuestra Señora, la Santísima Madre de Dios*, trad. en castellana por Guillermo Pons, en vol. Andres de Creta, *Homilias marianas*, Editura Ciudad Nueva, Madrid, 1995, p. 164.

²⁷ Diaconul Paul Varnefrido, *Omelia 2 sull'Assunzione della Beata Vergine Maria*, 5, in volumen TMPM, vol. III (Padri e altri autori latini), p. 753.

²⁸ George al Nicomidiei, *Himnos*, en Costante Berselli, Georges Gharib, *Alabanzas de nuestra Señora, de las Iglesias de Oriente y Occidente en el primer milenio...*, p. 119.

Sfântul Grigorie Palama explică șederea ei de-a dreapta Fiului: „dar ea nu stă doar aproape, ci și de-a dreapta și pe drept cuvânt, căci acolo unde a șezut Hristos, acolo stă și ea, nu numai pentru că îndrăgește și e îndrăgită de toți chiar și după rânduielile firii, ci pentru că e într-adevăr tron al Lui, iar unde șade Împăratul acolo e și tronul Lui”²⁹.

Mergând mai departe versetul 13 al aceluiași psalm vorbește de frumusețea acestei împărătese: *că a poftit Împăratul frumusețea ta că El este Domnul tău!* Care să fie oare frumusețea Fecioarei? Conform Fericitului Ieronim această frumusețe a Fecioarei este totalmente interioară³⁰, iar Sfântul Nicolae Cabasila arată într-un mod inegalabil în ce constă această frumusețe: „O viață atotnepătată, o viețuire atotcurată, tăgăduirea oricărei răutăți, exercițiul oricărei virtuți, un suflet mai curat decât lumina, un trup duhovnicesc mai strălucitor decât soarele, mai curat decât cerul, mai sfânt decât tronurile heruvimilor, o aripă a minții neînvinsă de nici o înălțime întrecând până și aripa îngerilor, o dragoste a lui Dumnezeu care a mistuit în ea însăși toată partea poftitoare a sufletului, o posedare de către Dumnezeu, o însoțire cu Dumnezeu mai presus de orice gând creat. Exersându-și într-o astfel de frumusețe și sufletul și trupul, a întors spre ea ochiul lui Dumnezeu, prin frumusețea ei a arătat prin ea însăși frumoasă natura comună a oamenilor, L-a atras pe Cel Nepătimitor iar Cel care din pricina păcatului se scârbise de oameni, S-a făcut om din pricina Fecioarei”³¹. Aceste cuvinte nu sunt deloc exagerate, știut fiind faptul că între Dumnezeu și om stă păcatul (Isaia 59,2), iar Dumnezeu la care nici îngerii nu sunt fără de pată, nu putea să se unească cu ceva necurat, de aceea S-a unit cu Preasfânta Fecioară Maria și, de aceea, ea a fost curățită mai înainte de această înfricoșătoare taină de păcatul strămoșesc de către Duhul Sfânt.

²⁹ Sfântul Grigorie Palama, *Discurs despre intrarea în Sfânta Sfințelor și despre viața deiformă a Atotpreacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și Pururea Fecioara Maria*, traducere de diac. Ioan Ică jr, în vol. „Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului XIV”, Editura Deisis, Sibiu, 2008, p. 347.

³⁰ Fericitul Ieronim, *Epistola 107, A Leta, sobre la educacion de su hija*, 7... , p. 206.

³¹ Sfântul Nicolae Cabasila, *Cuvânt la Bunavestire*, traducere de Diac. Ioan Ică jr., în vol. „Maica Domnului în teologia sec. XX”, p. 463.

Pomeni-vor numele tău întru tot neamul și neamul, pentru aceasta popoarele te vor lăuda în veac și în veacul veacului (vv. 20-21). Aceste cuvinte constituie un ecou al viitoarei prorociri făcută de adevărata noastră prorociță, Fecioara Maria, sub înrăurirea Duhului Sfânt: *iată de acum mă vor ferici toate neamurile* (Luca 1, 48). Sfântul Ildefonso de Toledo este grăitor în acest sens, când zice: „*iată, tu ești fericită între femei, fecioară între cele ce nasc, doamnă între slujitoare, regină între surori. Iată, de acum te numesc fericită toate mulțimile, fericită te numesc cetele îngerești, te predică toți profeții, te laudă toate neamurile*”³².

Desigur, întreaga literatură patristică, începând cu secolul al VII-lea, o exaltă pe Preasfânta Fecioară în laude deloc hiperbolizate, exprimând în mică măsură slava de care s-a învrednicit Maica Ziditorului de la Fiul ei. Este foarte interesantă versiunea părții a doua a Psalmului pe care o folosește Sfântul Ildefonso: „*Ascultă fiică, glasul Dumnezeuului tău, și vezi mila lui Dumnezeu care îți merge înainte. Apleacă urechea ta cea ascultătoare și uită defăimările poporului tău și fărădelegea lucrărilor sale; să nu îți amintești de tatăl tău, diavolul, adică să lași plăcerile lumii și lenevia iubirii de cele materiale*”³³.

Partea a doua a acestui psalm poate fi aplicat slavei de care s-a învrednicit Fecioara Maria în Împărăția Fiului ei, slavă care este atât interioară (prin virtuțile ei), după cum afirmă părinții mai sus amintiți, cât și exterioară (ca răsplată a acestor virtuți), după cum subliniază foarte frumos în omiliile la Adormirea Maicii Domnului, Sfinți precum: Ioan Damaschinul, Andrei Criteanul, Gherman al Constantinopolului, Nicolae Cabasila și Grigorie Palama, sfinți pe care îi rezumă teologul Salvatore Meo: „*textul psalmului se aplică cu privire la Maria regina care intră triumfal în palatul ceresc și se așază de-a dreapta divinului Mântuitor... Regele nemuritor al veacurilor*”³⁴.

³²San Ildefonso de Toledo, *La perfecta virginidad de María*, I, 1, trad. en castellano por Jaime Colomina Torner, Instituto Teológico San Ildefonso, Toledo, 2007, p. 49.

³³*Ibidem*, VI, 2, pp. 80-81.

³⁴Salvatore Meo, *Asunción*, NDM, p. 259.

2. Regina Mamă (*Guebirah*) ca prefigurare a Fecioarei Maria

Strâns legat de Psalmul 44, 11-21 este și concepția despre *guebirah* – regina mamă ca tip al Fecioarei Maria, concepție care nu a fost dezvoltată în literatura patristică, ci, mai ales, în lucrările exegeților moderni care au făcut apel nu doar la surse iudaice, ci și la izvoare provenite de la popoarele antice, vecine Regatului lui Iuda.

În societatea israelită bărbatul era *geber* (puternic, curajos), în schimb femeia era *guebira* (curajoasă) ca mamă și nu ca soție, bărbatul putea fi rege prin el însuși însă femeia nu este *guebira* nici prin ea însăși, nici prin soțul ei, ci doar ca mamă a unui fiu de rege³⁵.

Pentru a contura mai bine funcția reginei Mame trebuie să ne raportăm și la popoarele din jurul Israelului. În acest sens spunea R. De Vaux: „La hitiți *tavanna* este regina de drept, mama prințului moștenitor și se bucura de o mare influență politică și religioasă. Regina Mamă ocupa o poziție similară și în Ugarit, unde s-au găsit multe scrisori oficiale adresate Mamei regelui, numită de asemenea *'adat*, femininul de la *adon*, echivalând cu *guebirah*. Textele akadiene din Ras Samra arată că regina mamă intervenea în politică și se vorbește de o oarecare regină mamă, Amuru”³⁶. Asyriologul Manuel Labat precizează că în Imperiul Asiro-Babilonian era destul de răspândită ideea adopției divine a regelui din pântecul Reginei Mame, ceea ce îi conferea acesteia mare cinste³⁷. Mama lui Ghilgameș este lăudată pentru înțelepciunea fiului ei: „Și cei care îl însoțeau au zis: *Cine a avut casă precum casa acestuia? Cine a avut mamă precum mama acestuia*”³⁸, căci: „înțeleapta mamă a lui Ghilgameș era pricepută în orice știință”³⁹, iar un imn sumerian din mileniul II î.Hr. prezintă cinstea deosebită a Reginei Mame: „Ea a

³⁵ Cf. Xabier Pikaza Ibarrando, *Mujeres de la Biblia*, Editura Clie, Barcelona, 2013, p. 164.

³⁶ Roland de Vaux, *Instituciones del Antiguo Testamento...*, p. 173.

³⁷ Cf. Manuel Labat, *La caractère religieux de la royauté assyro-babylonienne*, apud. Henri Cazelles, *La Mère du Roi-Messie dans l'Ancien Testament*, en revista „Maria et Ecclesia”, anul 1959, nr. 5, Roma, p. 41.

³⁸ *Ghilgamesh and the Land of the Living*, 50, 53, translated in english by S. N. Kramer, in vol. „Ancient Near Eastern Texts, relating to the Old Testament”, edited by James Pritchard, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1969, p. 48.

³⁹ *The Epic of Gilgamesh*, V, 40, translated in english by E. A. Speiser, in vol. „Ancient Near Eastern Texts, relating to the Old Testament...”, p. 76.

născut pe cel ce este curat, Regina a născut pe cel ce este curat, Absimti a născut pe cel ce este curat”⁴⁰. În Egipt în dinastia a XVIII-a (1570-1343 î.Hr.) regina mamă s-a bucurat de o cinstită maximă, după cum sintetizează Barnabas Ahern: „în această perioadă funcția reginei mame a dobândit semnificații teologice. Strămoașa dinastiei, Aahotep, mama lui Ahmose, a primit numele de *soția zeului*. Titlul de *soție a zeului* cobora din mamă în fiice. Când moștenitorul se naștea primea numele de *Mama zeului*. Nașterea regelui era descrisă ca fiind unirea dintre mama lui și zeul. Într-un exemplu Amun Re a dat o profeție că regina va zămisli un fiu: „Cuvântul lui Amon, Domnul celor două ținuturi: Khemet Amun Hatshepsut va fi numele acestei fete, pe care am pus-o în tine... Ea își va exercita în chip minunat regalitatea în întregul ținut, sufletul meu va fi al ei, puterea mea va fi a ei, autoritatea mea va fi a ei, coroana mea va fi a ei”⁴¹. „Din aceste surse non-israelite – concluzionează George F. Kirwin – ne putem face o idee despre rolul și semnificația Reginei Mame. Ea este recunoscută ca având mare autoritate și prestigiu pentru că este mama împăratului și într-un anume fel este responsabilă pentru ascensiunea lui la tron. De multe ori mijlocirea ei la zeu sau la împărat este căutată și întotdeauna ea este tratată cu cel mai mare respect de către toți, chiar și de către fiul ei”⁴².

Ca și la aceste popoare și în regatul lui Iuda, *Regina Mamă* s-a bucurat de o cinste deosebită. „Titlul – spune Roland de Vaux – purta în sine cinste și puteri speciale. Batsheba era cu siguranță *guebira* în vremea lui Solomon; acesta o primește cu mare cinste și o așază de-a dreapta lui (cf. III Regi 2, 19). Puterea Reginei Mame nu se baza doar pe puterea pe care o are o mamă asupra fiului ei, cum a fost cazul Batshebei, ci mergea mult mai departe. Este posibil ca această putere de *guebira* să fie conferită odată cu întronizarea fiului”⁴³. Așezarea Batshebei de-a dreapta fiului ei Solomon ne aduce aminte de Împărăteasa care stă de-a dreapta Împăratului în Psalmul 44, 11, de aceea identificarea lui *segal* cu *guebirah* în Psalmul

⁴⁰ *Love-Song to a King*, translated in English by S. N. Kramer, in vol. „Ancient Near Eastern Texts, relating to the Old Testament...”, p. 496.

⁴¹ Barnabas Ahern, *The Mother of the Messiah*, in „Marian Studies”, anul 1961, vol. 12, pp. 38-39.

⁴² George F. Kirwin, *Queenship of Mary, Queen Mother*, in „Marian Library Studies”, anul 2007, vol. 28, p. 246.

⁴³ Roland de Vaux, *op. cit.*, p. 172.

44, 11 nu este greșită. Mai mult, potrivit unui indiciu oferit de Cântarea Cântărilor, regina mamă era cea care îl încorona pe fiul ei la nuntă: *Ieșiți, fiice ale Sionului să Îl admirați pe regele Solomon cu coroana cu care l-a încoronat mama lui în ziua nunții lui, când inima lui s-a veselit* (Cântarea Cântărilor 3, 11). Cartea profetului Daniel ne-o prezintă pe regina mamă ca încurajându-și fiul și ale cărei porunci sunt imediat ascultate (Daniel 5, 10-12). Și nu doar atât, ci, după cum preciza teologul Stefano de Fiores: „regina mamă nu doar că se bucura de un maxim prestigiu înaintea regelui, ci avea și puterea să intervină în favoarea supușilor”⁴⁴.

La o atentă privire a acestor caracteristici ale reginelor mame, putem afirma cu teologul George F. Kirwin că *Regina Mamă* este o prefigurare a Fecioarei Maria și că: „mijlocirea Mariei se arată ascunsă în prima, în *guebira* care este tipul mijlocirii ei. Ea este *guebira* prin excelență”⁴⁵. În plan istoric Fecioara Maria a fost Maica lui Hristos, iar în plan teologic ea a fost *Guebira*⁴⁶. Mai mult de atât, spune Stefano de Fiores: „aceste funcții regale (ale reginei mame) i le oferă îngerul Fecioarei, atunci când o invită să fie Mama Regelui mesianic. Maria este *guebira*, Regina Mamă a Noului Testament, care face posibilă nunta Cuvântului cu omenitatea, care se bucură de cea mai mare atenție regală atunci când mijlocește pentru noi (cf. Ioan 2, 5)”⁴⁷. Acest lucru se poate argumenta pornind de la Batsheba, mama lui Solomon. Batsheba a fost prima *guebira* a Israelului⁴⁸. Ea era din descendență hitită, iar rolul ei la curtea lui Solomon este impresionant asemenea celei al Reginei Mame în regatul Hitit⁴⁹. Așa cum Batsheba a fost slăvită la curtea fiului ei Solomon, în ziua încoronării lui, la fel și Fecioara Maria, în ziua slăvitei ei mutări la ceruri înaintea tronului Fiului ei care împărățește în ceruri, și Iisus Hristos i-a ieșit înainte, a așezat-o pe tronul său și i-a promis că nu-și va întoarce niciodată fața de la rugăciunea ei⁵⁰. În vasta literatură patristică găsim o referință la prefigurarea Fecioarei Maria

⁴⁴ Stefano de Fiores, *Reina*, en N.D.M., p. 1726.

⁴⁵ George F. Kirwin, *op. cit.*, p. 271

⁴⁶ Cf. Barnabas Ahern, *op. cit.*, p. 46.

⁴⁷ Stefano de Fiores, *Reina*, en N. D. M., p. 1726.

⁴⁸ Cf. Roland de Vaux, *op. cit.*, p. 173.

⁴⁹ Cf. George F. Kirwin, *op. cit.*, p. 248.

⁵⁰ Cf. Santiago Alameda, *La Virgen en la Biblia y en la primitiva Iglesia*, Tipografía Católica Casals, Barcelona, 1939, p. 67.

în persoana Batshebei la Sfântul Raymund Iordanus (+902) cunoscut sub pseudonimul *Idiota*, care în profundele sale contemplații afirma: „După adevăr ești prefigurată, o, Preaslăvită Fecioară Maria prin acea Batsheba, care cere prin rugăciunile ei la David, regatul Israel pentru fiul ei. Așa și tu, Fecioară, ceri prin preasfintele tale rugăciuni Adevăratului David, adică lui Dumnezeu, pentru fiii tăi, adică pentru cei ce îți urmează ție, regatul Israel”⁵¹.

3. Mijlocirea Esterei ca prefigurare a mijlocirii Maicii Domnului

Niciuna dintre femeile vechi-testamentare nu a reușit să surprindă imaginea împărătească a Fecioarei Maria, precum împărăteasa Estera. Aceasta, prin mijlocirea ei a reușit să salveze poporul evreu de la pierzarea uneltită de vicleanul Aman. Încă din primul mileniu, Sfântul Raymund Iordanus se adresa Maicii Domnului: „Și, de asemenea, o, binecuvântată Fecioară Maria, ai fost prefigurată prin acea preaslăvită regină Estera, care a restaurat pacea între regele Artaxerxe și poporul Israel, distrugând relele gânduri ale lui Aman, prin care căuta moartea evreilor, de unde și Biserica te cântă: Fecioara pe Dumnezeu și Omul a născut, Dumnezeu, a readus pacea, în ea se împacă cele mari cu cele mici”⁵². „Tu cu blândețe împărățești, ceri binecuvântare de la Fiul tău pentru oricine, de aceea se poate spune despre tine: *Și acum roagă-te pentru noi, fiindcă ești femeie sfântă și temătoare de Dumnezeu* (Iudita 8, 31); ești prefigurată prin acea regină, Estera, căreia i se zicea: „Mijlocește la Domnul și vorbește pentru noi regelui și scapă-ne de moarte” (Estera 4, 8). Tu oprești mânia lui Dumnezeu...”⁵³. Descriind venirea îngerului la Buna Vestire, Sfântul Bernard de Clairvaux o prezintă pe Fecioara Maria ca pe o nouă Estera: „Căci îngerul intrând la ea a zis: *Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine*. În Faptele Apostolilor citim că *Ștefan era plin de Duh Sfânt* (Fapte 6, 5) și că Apostolii au primit Duhul Sfânt (cf. Fapte 2, 4). Dar câtă diferență de Maria! Nici în Ștefan nu a locuit plinătatea Dumnezeirii (cf. Coloseni 2, 9)

⁵¹ *Idiota, Contemplationes*, XVI, 7, 1-2, in vol. *Suma Aurea, De Laudibus Beatissimae Virginis, Mariae, Dei Genitricis sine labe conceptae*, Excudebatur et venit apud J. P. Migne Editorem, In Via dicta D'Amboise, Paris, 1862, t. IV, p. 1084.

⁵² *Ibidem*, VIII, 18,2, p. 950.

⁵³ *Ibidem*, XVI, 7, 1-2, pp. 1084-1085.

precum în Maria și nici Apostolii *nu au zămislit de la Duhul Sfânt* (Matei 1, 20), precum Maria. Îngerul a zis: *Bucură-te ceea ce ești plină de har*. Nu e de mirare că era plină de har aceea cu care era Domnul. Dar ceea ce este minunat este că îngerul a găsit lângă Fecioara pe Acela care îl trimisese la Fecioara. Dumnezeu fiind mai repede decât îngerul, a ajuns pe pământ înaintea îngerului. Nu ne miră! Căci pe când Împăratul era în Locașul Lui, nardul Fecioarei și-a revărsat parfumul său (cf. Cântarea Cântărilor 1, 11) și fumul acestui aromat s-a suit înaintea slavei Sale (cf. Apocalipsa 8, 4) și Maria a aflat bunăvoință în ochii Împăratului (cf. Estera 7, 3), în timp ce toți cei de față strigau: *Cine este aceasta care se ridică din pustiu, ca un stâlp de fum, parcă ar arde smirnă și tămâie, parcă ar arde miresme iscusit gătite* (Cântarea Cântărilor 3, 6)⁵⁴. Într-un text de maximă importanță pentru Etiopia, atribuit regelui Zar'a Ya'aqob (sec. al XV-lea), numit „Pactul Milostivirii”, între multe alte imagini vechi-testamentare, se spune despre Fecioara Maria: „Aceasta este Maria, mandragorele lui Ruben din vremea secerișului (cf. Facerea 30, 18), semnul nașterii lui Isahar (cf. Facerea 30, 14), curtea credinței îmbelșugate, pâinea binecuvântării lui Așer (cf. Facerea 49, 20), urcușul rugăciunii Esterei și iscusința cuvântului Iuditei prin care l-a biruit pe conducătorul dușman”⁵⁵. Teologul Auguste Nicolas (sec. al XVIII-lea) o include pe Estera în paralela Eva-Fecioara Maria: „Blestemul s-a lipit de toate femeile pentru că de la femeie a venit răul. Dar binecuvântarea este partea Mariei pentru că de la Maria a venit refacerea. Adunați toate femeile care au fost, care sunt și care vor fi în lume, alegeți-le pe cele mai strălucite, pe cele mai sfinte, pe cele mai vrednice de privirea și binecuvântarea lui Dumnezeu: una singură, însă, va avea darul de a-L atinge pe Marele Împărat, aceasta este smerita Maria, noua Estera, izbăvitoarea poporului ei, despre care putem spune ca și despre prima: *Și Regele a iubit-o, ea a aflat bunăvoință mai mult decât toate celelalte femei, iar El i-a pus coroana reginei și ea a fost Regină în locul lui Vasti* (Estera 2, 17). La fel și Maria este pusă în locul Evei pentru a fi Regină și Mamă a neamului

⁵⁴ Sfântul Bernard de Clairvaux, *Homélie III, 2*, trad. en français par Marie-Imelda Huille et Joel Regnard, en vol. Bernard de Clairvaux, *A la louange de la Vierge Mère*, în col. SC, n. 390, pp. 175; 177.

⁵⁵ (Pseudo) Zar'a Ya'aqob, *Il Kidana Meherat o Patto di Misericordia*, 8, TMPM, vol. 4, p. 959.

omenesc. Un înger al Luminii a venit să Îl vestească pe Cuvântul Mariei, un înger al întunericului a învățat-o falsa știință pe Eva”⁵⁶.

Regalitatea și mijlocirea Maicii Domnului înaintea Fiului ei strălucesc în chip minunat în imaginea Esterei, după cum subliniază Gabriel Roschini: „Estera este una dintre cele mai frumoase și mai sugestive prefigurări ale Mariei. Punctele de convergență între figură și figurat sunt multe. Estera era foarte plăcută și de o nespusă frumusețe și grațioasă în ochii tuturor. Asemenea putem spune și despre Maria, și chiar mai mult: era frumusețea în persoană. Regele Asiriei a iubit-o pe Estera mai mult decât pe alte femei și în ea a aflat har și bunăvoință mai mult decât în altele. Împăratul Împăraților a iubit-o pe Maria mai mult decât toate făpturile la un loc, îngeri și oameni, și a îmbogățit-o cu har și daruri așa încât a aflat har înaintea lui Dumnezeu mai mult decât oricine. Regele Asiriei a pus pe capul Esterei diadema regală și a făcut-o regină a regatului său. Împăratul Împăraților a dăruit de asemenea Mariei. Estera a fost aleasă în chip divin pentru a salva poporul evreu de la nimicirea pregătită de necredinciosul Aman. Preasfânta Maria a fost aleasă în chip divin pentru mântuirea întregului neam omenesc de la ruina care lucra necuratul Satan”⁵⁷. Întocmai ca și frumusețea cărții, teologul american Francis Sheed descrie imaginea mariologică a Esterei: „prețuim, deci, această istorie a lui Mardoheu și Estera pentru că găsim în ea un tip al locului pe care îl are Stăpâna noastră în iconomia harului. Adeseori un chip sau un eveniment ne atrage atenția, doar pentru că seamănă cu chipul sau evenimentul drag nouă. Așa este și cu tipurile vechi-testamentare: ele arată câte ceva din cele viitoare. Când suntem în necaz am vrea să câștigăm audiență la Împărat: am dori să cerem ajutorul de la Împăratul împăraților pentru necazurile noastre. Cine va mijloci pentru noi? Cine este cel mai potrivit pentru a sta de-a dreapta lui Dumnezeu în împărăția Lui decât Binecuvântata noastră Stăpână? Noi strigăm către ea, întocmai cum Mardoheu i-a zis Esterei: Adu-ți aminte de zilele tale smerite și vorbește Împăratului pentru noi să ne scape de la moarte”⁵⁸.

⁵⁶ Auguste Nicolas, *La Vierge Marie d'après l'Évangile*, Auguste Vatou, Libraire-Éditeur, Paris, 1857, pp. 198-199.

⁵⁷ Gabriel Maria Roschini, *La Madre de Dios según la fe y la teología*, trad. en castellano por Valentin Sanchez Ruiz, Editura Apostolado de la Priensa, Madrid, 1962, tomo I, p. 281.

⁵⁸ Francis J. Sheed, *The Mary Book*, Sheed and Ward, New York, 1950, pp. 20-21.

Concluzie

Interpretarea mariologică dată acestor personaje vechi-testamentare, respectiv *împărăteasa* din Psalmul 44, *regina mamă* sau *Estera* nu poate fi pusă pe aceeași linie cu profețiile vechi-testamentare direct mariologice (Facerea 3, 15; Isaia 7, 14; Miheia 5, 2) și nici nu are pretenția de a anula sensul literal-istoric al acestora. De asemenea, analogia dintre Batsheba și Estera, pe de o parte, și Fecioara Maria, pe de altă parte, se rezumă doar la anumite puncte și nu pe întreaga lor viață. Spre exemplu, prin slava Batshebei și mijlocirea Esterei se întrevede slava și mijlocirea Maicii Domnului. Acest lucru nu anulează diferențele între aceste personaje, întrucum tipologia Iona-Mântuitorul Hristos folosită de Însuși Mântuitorul (cf. Matei 12, 40) nu anulează diferențele considerabile dintre cei doi.

Regalitatea și mijlocirea Fecioarei Maria își au fundamentul în regalitatea Fiului, deci nu aceste texte sunt fundamentul lor, ci ele le înfrumusețează. Văzând slava și mijlocirea Fecioarei Maria în cei două mii de ani de creștinism, putem concluziona un *sensus plenior* al acestor pasaje și persoane vechi-testamentare: Fecioara Maria este slăvită precum Împărăteasa din Psalmul 44, 11, cinstită precum *guebira*, ascultată precum Batsheba de fiul ei și mijlocește precum Estera pentru poporul ei. Cele două milenii de creștinism sunt mărturia acestui adevăr.